

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 19. mai 2025 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Ingvald Falch
dommer Kine Steinsvik
dommer Knut Erik Sæther
dommer Eyvin Sivertsen

HR-2025-921-A, (sak nr. 24-159248SIV-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 3. juli 2024

Øijord & Aanes AS

(advokat Lars Nygaard)

Celsa Armeringsstål AS (partshjelper)

(advokat Ole Rasmus Asbjørnsen)

mot

Helgeland Invest AS

Helgeland Industriutvikling AS

(advokat Martin Aspaas – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Sivertsen:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder gyldigheten av en voldgiftsdom og reiser spørsmål om en av voldgiftsdommerne var inhabil.
- (3) Mo Industripark AS er et eiendoms- og infrastrukturselskap i Mo i Rana. I 2020 hadde Mo Industripark tre aksjonærer. Øijord & Aanes AS eide 20,4 prosent, Celsa Armeringsstål AS – heretter også benevnt Celsa – eide 30,3 prosent, mens Helgeland Invest AS eide 49,3 prosent av aksjene.
- (4) Helgeland Invest AS' aksjer i Mo Industripark ble ved en fisjon i september 2021 overført til det nyopprettede selskapet Helgeland Industriutvikling AS. Aksjeoverføringen har ført til en rekke tvister som dels er behandlet av voldgiftsretter, og dels av de alminnelige domstolene.
- (5) Saken for Høyesterett gjelder gyldigheten av en voldgiftsdom avsagt 3. februar 2023. I dommen fikk Helgeland Invest og Helgeland Industriutvikling medhold i at Øijord & Aanes og Celsa
- «opptrådte rettsstridig etter Aksjonæravtalen 19. juni 2017 i den ekstraordinære generalforsamlingen 8. februar 2022 i Mo Industripark AS ved å stemme mot styrets forslag til vedtak om kapitalutvidelse under sak 5».
- (6) En av de tre dommerne i voldgiftsretten var advokat Stephan Lange Jervell. Jervell ble oppnevnt som dommer av Helgeland tingrett i februar 2022, jf. voldgiftsloven § 13 fjerde ledd.
- (7) I mars 2023 reiste Øijord & Aanes og Celsa søksmål for Helgeland tingrett om gyldigheten av voldgiftsdommen. De anførte begge at dommen var ugyldig fordi kravet til rettslig interesse ikke var oppfylt. De påberopte også mangler ved domsgrunnene.
- (8) Øijord & Aanes gjorde dessuten gjeldende for tingretten at Jervell var inhabil som voldgiftsdommer i saken. Bakgrunnen er at Advokatfirmaet Wiersholm AS (heretter Wiersholm), der Jervell er advokat og partner, hadde et oppdrag for en av partene – Celsa – i perioden da voldgiftssaken pågikk. Øijord & Aanes ble først kjent med dette etter at voldgiftsdommen var avsagt.
- (9) Fordi Celsa kjente til klientforholdet til Wiersholm, er det enighet om at habilitetsinnsigelsen er prekludert for Celsas del, jf. voldgiftsloven § 14 andre ledd andre punktum. Fra Celsas side er det opplyst for Høyesterett at forholdet ikke var kjent for dem som representerte Celsa i voldgiftssaken.
- (10) Helgeland tingrett avsa 3. november 2023 dom der Helgeland Invest og Helgeland Industriutvikling ble frifunnet. Domsslutningen lyder slik:

- «1. Helgeland Industriutvikling AS og Helgeland Invest AS frifinnes.
2. Celsa Armeringsstål AS og Øijord & Aanes AS dømmes én for begge og begge for én til å betale 1 650 000 kroner i sakskostnader til Helgeland Industriutvikling AS og Helgeland Invest AS innen to uker fra dommens forkynning.»
- (11) Øijord & Aanes og Celsa anket dommen til Hålogaland lagmannsrett, som 3. juli 2024 avsa dom med slik domsslutning:
- «1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Øijord & Aanes AS og Celsa Armeringsstål AS – én for begge og begge for én – til Helgeland Industriutvikling AS og Helgeland Invest AS i felleskap 1 441 126 –enmillionfirehundreogførti[en]tusenetthundreogtjueseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.»
- (12) Lagmannsretten kom enstemmig til at voldgiftsdommen ikke kunne oppheves på grunn av manglende rettslig interesse. Retten kom videre, under dissens, til at Jervell ikke var inhabil til å gjøre tjeneste som voldgiftsdommer. Én dommer stemte for at voldgiftsdommen var ugyldig på grunn av inhabilitet.
- (13) Øijord & Aanes og Celsa har anket dommen til Høyesterett. De har inngitt en felles anke over spørsmålet om rettslig interesse. Øijord & Aanes har i tillegg anket selvstendig over spørsmålet om Jervells habilitet. Begge ankene gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.
- (14) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 27. november 2024 er Øijord & Aanes' anke over habilitetsspørsmålet fremmet til behandling. Den felles anken fra Øijord & Aanes og Celsa er ikke tillatt fremmet. Celsa har fått tillatelse til å opptre som partshjelper for Øijord & Aanes, jf. tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a.
- (15) Det er for Høyesterett lagt frem en skriftlig forklaring fra Jervell. Ellers står saken i det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten.

Partenes syn på saken

- (16) Den ankende part – *Øijord & Aanes AS* – har gjort gjeldende at voldgiftsdommen må settes til side som ugyldig på grunn av inhabilitet, jf. voldgiftsloven § 43 første ledd bokstav d.
- (17) Habilitetsvurderingen bør være strengere for voldgiftsdommere enn for dommere i de ordinære domstolene. Det er nødvendig for å sikre tillit til voldgiftsordningen.
- (18) Advokatfirmaet Wiersholm, der advokat Jervell er partner, har i flere år hatt et løpende klientforhold til Celsa. Selv om Jervell ikke selv har vært involvert i klientforholdet, skaper dette berettiget tvil om hans upartiskhet og uavhengighet i voldgiftssaken. Det sentrale er hvordan forholdet fremstår utad etter en objektiv vurdering.

- (19) Ut fra omfang, tidsforløp og fakturert beløp var oppdraget for Celsa ikke ubetydelig. Det er ikke riktig å vurdere oppdragets betydning i forhold til Wiersholms samlede virksomhet. I så fall vil inhabilitet sjelden kunne oppstå for de store advokatfirmaene.
- (20) Jervell har brutt opplysningsplikten ved ikke å informere om klientforholdet før han ble oppnevnt som voldgiftsdommer. Det er ingen feil ved lagmannsrettens bevisvurdering på dette punkt. Bruddet på opplysningsplikten er i seg selv et moment som taler for inhabilitet.
- (21) Øijord & Aanes AS har fremsatt denne påstanden:
- «1. Voldgiftsdom 3. februar 2023 settes til side som ugyldig på grunn av inhabilitet.
 2. Øijord & Aanes AS tilkjennes sakskostnadene for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.»
- (22) Partshjelperen – *Celsa Armeringsstål AS* – har sluttet seg til at voldgiftsdommen er ugyldig fordi advokat Jervell var inhabil og har brutt opplysningsplikten. Jervell ville ikke ha blitt oppnevnt som dommer om han hadde opplyst om Celsas klientforhold til Wiersholm.
- (23) Voldgiftsdommen må oppheves i sin helhet, og ikke bare overfor Øijord & Aanes. Det gjelder selv om Celsas innsigelsesrett er prekludert. Det er ikke adgang til delvis oppheving når retten ikke var lovlig sammensatt. Dette er en ugyldighetsgrunn som rammer hele dommen. Øijord & Aanes og Celsa er dessuten prosessfeller i en sak som gjelder samme problemstilling for dem begge. Det tilsier at utfallet må bli det samme for begge.
- (24) Celsa Armeringsstål AS har fremsatt denne påstanden:
- «1. Voldgiftsdom 3. februar 2023 settes til side som ugyldig.
 2. Celsa Armeringsstål AS tilkjennes sakskostnadene.»
- (25) Ankemotpartene – *Helgeland Invest AS* og *Helgeland Industriutvikling AS* – har gjort gjeldende at lagmannsrettens dom er korrekt.
- (26) Habilitetskravet for voldgiftsdommere kan ikke forstås like strengt som for dommere ved de ordinære domstolene. Ved voldgift trer hensynet til allmenhetens tillit i bakgrunnen. Partene står i sentrum. Det avgjørende ved habilitetsvurderingen må derfor være hvordan en fornuftig og velinformert utenforstående vil oppfatte forholdet.
- (27) Wiersholms oppdrag for Celsa innebærer ikke at advokat Jervell var inhabil som voldgiftsdommer. Oppdraget hadde et ubetydelig omfang og ble håndtert av andre advokater i Wiersholm. Jervell har ikke selv vært involvert i klientforholdet.
- (28) Det må legges til grunn at Jervell opplyste Helgeland tingrett om klientforholdet før han ble oppnevnt som voldgiftsdommer. Det var tingrettens ansvar å bringe opplysningene videre til partene. Jervell har derfor oppfylt sin opplysningsplikt. Her er lagmannsrettens bevisvurdering feil. Øijord & Aanes må uansett identifiseres med Celsas kunnskap om forholdet på grunn av det tette interessefellesskapet mellom dem.

- (29) Subsidiært gjøres det gjeldende at voldgiftsdommen bare kan oppheves for kravet mot Øijord & Aanes, og ikke for kravet mot Celsa. For Celsa er saksforholdet rettskraftig avgjort ved at anken over lagmannsrettens dom ikke ble tillatt fremmet.
- (30) Helgeland Invest AS og Helgeland Industriutvikling AS har fremsatt denne påstanden:
- «1. Anken forkastes.
 2. Øijord & Aanes AS og Celsa Armeringsstål AS dømmes – én for begge og begge for én – til å betale Helgeland Industriutvikling AS sakens kostnader for Høyesterett.»

Mitt syn på saken

Rettslige utgangspunkter

- (31) En voldgiftsdom kan bare settes til side som ugyldig av de alminnelige domstolene av de grunnene som følger av voldgiftsloven § 43, jf. § 42. Blant disse grunnene er at «voldgiftsretten har hatt en uriktig sammensetning», jf. § 43 første ledd bokstav d. Det følger av ordlyden, og bekreftes i lovforarbeidene, at denne opphevelsesgrunnen omfatter inhabilitet hos voldgiftsrettens medlemmer, jf. Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 111.
- (32) Habilitetskravet går frem av voldgiftsloven § 13 første ledd, som sier at voldgiftsdommerne «skal være upartiske og uavhengige av partene». I § 14 andre ledd første punktum er habilitetskravet presisert slik:
- «Innsigelse kan bare gjøres gjeldende mot en voldgiftsdommer dersom det foreligger forhold som skaper berettiget tvil om voldgiftsdommerens upartiskhet eller uavhengighet, ... »
- (33) Inhabilitet foreligger altså hvis det er «berettiget tvil» om dommerens upartiskhet eller uavhengighet.
- (34) Voldgiftsloven § 43 første ledd bokstav d oppstiller ikke et innvirkningskrav. Det er med andre ord ikke et vilkår for oppheving at inhabiliteten kan ha påvirket dommens innhold, jf. NOU 2001: 33 *Voldgift*, særmerknaden til lovforslaget § 8-2 på side 114.
- (35) For dommere ved de alminnelige domstolene reguleres habilitetskravet av domstolloven § 106 til § 108. Et spørsmål i saken er om terskelen for inhabilitet er forskjellig etter de to lovene, eventuelt om det er andre ulikheter i vurderingen. Øijord & Aanes har, med støtte fra Celsa, gjort gjeldende at habilitetskravet i voldgiftsloven må praktiseres strengere enn etter domstolloven, mens Helgeland Invest og Helgeland Industriutvikling har anført det motsatte – at voldgiftslovens norm er mildere og mer fleksibel.
- (36) Jeg kan ikke se at det er grunnlag for å fastslå at det generelt er forskjeller i hvor grensen for inhabilitet går etter de to lovene. Voldgiftsloven § 14 andre ledd har en annen utforming og begrepsbruk, men det betyr ikke nødvendigvis at innholdet er ulikt. Jeg nevner at også Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 6 nr. 1 bruker uttrykkene uavhengig og upartisk – «independent and impartial» – for å beskrive

habilitetskravet. Det følger av fast rettspraksis at domstoloven § 108 skal tolkes og anvendes i samsvar med EMKs krav, se blant annet HR-2020-2079-P avsnitt 18. Vurderingstemaet formuleres ofte som et spørsmål om det er «rimelig og saklig grunn til å tvile på dommerens upartiskhet», jf. HR-2025-699-A avsnitt 13 med videre henvisning. Dette ligger nær opp til voldgiftslovens formulering.

- (37) Jeg tilføyer at kravet i EMK artikkel 6 nr. 1 om uavhengighet og upartiskhet også vil gjelde ved voldgift, så langt partene ikke på utvetydig – «unequivocal» – måte frivillig har fraskrevet seg dette vernet, jf. Den europeiske menneskerettsdomstolens (EMDs) dom 20. mai 2021 *Beg S.p.a. mot Italia* avsnitt 135 følgende. Etter det jeg kan se, gir verken denne dommen eller annen EMD-praksis om voldgift noen holdepunkter for at innholdet i habilitetskravet generelt sett avviker fra det som gjelder for de ordinære domstolene. Slik saken ligger an, ser jeg uansett ikke grunn til å gå nærmere inn på praksis fra EMD.
- (38) Lovhistorien gir støtte for at habilitetskravene i domstoloven og voldgiftsloven i stor grad er sammenfallende.
- (39) Tvistemålsloven 1915 hadde bestemmelser om voldgift i kapittel 32. Etter denne loven gjaldt habilitetsreglene i domstoloven § 106 til § 108 også for voldgiftsdommere. Det fulgte av at lovens § 456 første ledd viste til disse reglene.
- (40) Dette ble endret ved voldgiftsloven. Denne loven erstattet tvistemålslovens regler om voldgift og er basert på en modellov utarbeidet av et FN-organ, United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). Modelloven er ikke bindende, men har dannet mønster for voldgiftslovgivningen i en rekke land. Formålet med å bruke modelloven også ved revisjonen av den norske voldgiftslovgivningen var å legge til rette for internasjonal voldgift i Norge ved å bygge på anerkjente regler som var felles i ulike rettssystemer, jf. NOU 2001: 33 del II punkt 8.4 på side 49–50 og Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 25.
- (41) Voldgiftslovens habilitetsregler bygger på modelloven artikkel 12 om «impartiality» og «independence». Tvistemålsutvalget vurderte om habilitetskravet fortsatt burde reguleres av domstoloven, men valgte å bruke modelloven også her av hensyn til «internasjonale tvister der part og prosessfullmektig vil være ukjent med norsk prosesslovgivning», jf. NOU 2001: 33 del II punkt 8.8.4 på side 66. Samme sted heter det om utformingen av bestemmelsen:

«Det må kreves at voldgiftsdommerne er upartiske og uavhengige. Begrepene bør ikke defineres nærmere i selve lovteksten. Det er vanskelig å formulere presise krav, og de vil uansett skape ytterligere tolkningsspørsmål. Utvalget har vurdert om det i lovteksten bør oppstilles typetilfeller som omfattes av begrepene. En slik opplisting vil ikke være uttømmende. Etter utvalgets syn vil typetilfeller i loven ikke i særlig grad bidra til å klargjøre innholdet, ut over hva som uansett følger av en naturlig språklig forståelse.»

- (42) Departementet sluttet seg til utvalgets forslag om en egen habilitetsbestemmelse, men la til grunn at habilitetskravet innholdsmessig «langt på vei» ville være det samme som etter domstoloven, jf. Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 94. Dette ble utdypet slik:

«Etter tvistemålsloven § 456 første ledd får reglene i domstoloven §§ 106 til 108 direkte anvendelse gjennom henvisningen til de habilitetskrav som gjelder for

dommere. Etter § 14 annet ledd kan reglene i domstoloven ikke anvendes direkte. De fleste typetilfeller etter domstoloven §§ 106–108 må imidlertid også lede til berettiget tvil om voldgiftsdommeren er upartisk og uavhengig. Det samme gjelder når dommeren ville ha vært inhabil etter § 108 på grunn av ‘andre særegne omstendigheter’.»

- (43) Forarbeidene kan oppsummeres slik at habilitetskravet for voldgiftsdommere langt på vei er ment å ha samme innhold som for ordinære dommere. Ettersom modelloven ikke er bindende, må det tas hensyn til denne føringen i forarbeidene ved tolkningen og anvendelsen av habilitetskravet. Det kan forekomme avvik, for eksempel begrunnet i særtrekk ved voldgift eller i formålet om en enhetlig internasjonal praksis, men forarbeidene har ingen omtale av dette.
- (44) Også internasjonale kilder kan være relevante for tolkningen og anvendelsen av voldgiftslovens habilitetskrav. Det gjelder blant annet retningslinjene fra International Bar Association (IBA), «IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration», sist revidert i 2024. Retningslinjene gir anbefalinger basert på hva som er god internasjonal praksis, og kan tjene til å utfylle og bringe inn nyanser i det som følger av praksis etter domstoloven. Det kan særlig være grunn til å legge vekt på retningslinjene som kilde der det oppstår problemstillinger som er særegne for voldgift, for eksempel ved oppnevning av advokater som voldgiftsdommere, som saken her gjelder.
- (45) Jeg kan ikke se at de hensynene som habilitetskravet skal ivareta, kan begrunne at terskelen for inhabilitet generelt er forskjellig for voldgiftsdommere og ordinære dommere, slik partene – i hver sin retning – har anført. For de ordinære domstolene står hensynet til allmennhetens tillit sentralt. Det har sammenheng med funksjonen som statsmakt med oppgave om å håndheve samfunnets normer. I tråd med dette er det avgjørende etter domstoloven § 108 om det foreligger forhold som gjør «at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet», jf. HR-2025-699-A avsnitt 12 med videre henvisning. Hensynet til hvordan forholdet tar seg ut for den brede allmennheten, er ikke like viktig ved voldgift, som stort sett har profesjonelle brukere. For voldgift angir IBA-retningslinjene en annen målestokk, nemlig om en fornuftig og velinformert tredjeperson vil finne grunn til å reise tvil om upartiskheten, jf. del I punkt 2 bokstav c:

«Doubts are justifiable reasonable third person, having knowledge of the relevant facts and circumstances, would reach the conclusion that there is a likelihood that the arbitrator may be influenced by factors other than the merits of the case ... »

- (46) Etter mitt syn kan det imidlertid ikke utledes fra dette at det generelt sett bør kreves mer for å konstatere inhabilitet enn etter domstoloven. Også voldgiftsinstituttet bidrar til å ivareta samfunnets behov for tvisteløsning og er avhengig av tillit hos brukerne og i samfunnet ellers. Jeg viser i den forbindelse til Innst. O. nr. 51 (2003–2004) side 10, der justiskomiteen understreket at «det er en offentlig interesse å sikre at voldgift er en forsvarlig tvisteløsningsmåte». En robust og tillitvekkende voldgiftsordning forutsetter en streng håndheving av habilitetskravet, slik som for de ordinære domstolene.
- (47) Min konklusjon er etter dette at det ikke er holdepunkter for at grensen for inhabilitet generelt må trekkes opp på en annen måte enn for ordinære dommere, men avvik kan forekomme begrunnet i særtrekk ved voldgift eller målet om en enhetlig internasjonal praksis.

Om advokater som voldgiftsdommere

- (48) Når en advokat oppnevnes som voldgiftsdommer, kan det oppstå habilitetsspørsmål ved at advokaten eller dennes firma har et eksisterende klientforhold til en av partene, som i saken her.
- (49) Dette er ikke en aktuell problemstilling for embetsdommere, fordi disse ikke samtidig kan praktisere som advokat, jf. advokatloven § 27 andre ledd. Liknende problemstillinger kan imidlertid oppstå for meddommere i de ordinære domstolene. I Rt-2011-20 ble en fagkyndig meddommer vurdert som inhabil fordi han var ansatt i et konsultentselskap med oppdrag for en part i saken. Det ble lagt vekt på at oppdragene hadde en viss forbindelse til saksforholdet for domstolen, og at den fagkyndige selv hadde vært involvert i klientforholdet. I avsnitt 40 heter det generelt:
- «Hvorvidt en forretningsforbindelse mellom en part og et selskap som en meddommer er ansatt i, virker inhabiliserende, avhenger av forretningsforbindelsens karakter og omfang og omstendighetene for øvrig. Den som er ansatt hos en forretningsforbindelse, vil blant annet kunne bli inhabil dersom han gjennom forretningsforbindelsen har fått nær personlig kontakt med parten eller noen som er ansatt hos ham, eller gjennom oppdraget er blitt involvert i den aktuelle tvist.»
- (50) Utover denne avgjørelsen har jeg funnet lite konkret veiledning i praksis etter domstolloven fra Høyesterett. Derimot har IBA-retningslinjene en relativt utførlig omtale av habilitetsspørsmål ved bruk av advokater som voldgiftsdommere. Det gis også veiledende eksempler som er ført opp på henholdsvis rød, oransje og grønn liste. Den røde listen gjelder forhold som i utgangspunktet fører til inhabilitet, mens forhold på den oransje listen må vurderes konkret. Forhold på den grønne listen er normalt uproblematisk. Jeg viser i det følgende til 2024-versjonen av retningslinjene, som ikke på noen avgjørende måte skiller seg fra den versjonen som gjaldt da voldgiftssaken pågikk.
- (51) Om situasjonen der det ikke er advokaten selv, men advokatfirmaet som har klientforholdet, heter det i IBA-retningslinjene del I punkt 6 bokstav a:
- «The arbitrator is in principle considered to bear the identity of the arbitrator's law firm or employer, but when considering the relevance of facts or circumstances to determine whether a potential conflict of interest exists, ... the activities of an arbitrator's law firm or employer, if any, the law firm's or employer's organisational structure and mode of practice, and the relationship of the arbitrator with the law firm or employer, should be considered in each individual case. The fact that the activities of the arbitrator's law firm or employer involve one of the parties shall not necessarily constitute a source of such conflict ...»
- (52) Utgangspunktet er altså at advokaten identifiseres med firmaet i habilitetsvurderingen, men det er ingen automatikk i dette. Det må gjøres en konkret vurdering der momentene er beskrevet slik i forklaringen til del I punkt 6 bokstav a:
- «The relevance of (i) the activities of the arbitrator's law firm or employer, such as the nature, timing, and scope of the work by the law firm or employer; (ii) the law firm's or employer's organisational structure and mode of practice; and (iii) the relationship of the arbitrator with the law firm or employer, should be considered in each case.»

- (53) Når det gjelder omfanget av oppdraget («scope of the work»), vil utgangspunktet være at inhabiliteten smitter over på alle advokatene i firmaet hvis klientforholdet er betydelig («a significant commercial relationship»), mens det må gjøres en konkret vurdering hvis klientforholdet har et for beskjedent omfang til å regnes som betydelig («significant») for firmaet. Dette følger av at de to typetilfellene er ført opp på henholdsvis rød liste («waivable red list») og oransje liste, se retningslinjene del II punkt 2.3.6 og 3.1.7.
- (54) Det jeg her har gjengitt fra IBA-retningslinjene, stemmer godt med generell praksis etter domstolloven og gir grunnlag for følgende oppsummering:
- (55) Om en advokat må regnes som inhabil til å være voldgiftsdommer som følge av et klientforhold til en part i saken, vil bero på en helhetsvurdering der klientrelasjonens karakter, omfang og varighet står sentralt, jf. Rt-2011-20 avsnitt 40. I den konkrete vurderingen må det blant annet ses hen til om det er advokaten selv som har hatt oppdraget, eller om det er andre i advokatfirmaet som har håndtert klientforholdet. Hvis det er andre i firmaet som har klientforholdet, vil firmaets størrelse og organisering samt advokatens rolle i firmaet kunne ha betydning. Det må også tas i betraktning om det dreier seg om et eksisterende eller avsluttet klientforhold, og eventuelt hvor lenge det er siden forholdet opphørte, jf. HR-2016-2311-P avsnitt 27 og 28 med videre henvisninger.
- (56) Etter mitt syn må utgangspunktet være at dersom firmaet som advokaten er tilknyttet – som partner eller vanlig ansatt – har et oppdrag av ikke ubetydelig størrelse for en part mens voldgiftssaken behandles, vil advokaten være inhabil til å gjøre tjeneste som dommer. Det gjelder selv om klientforholdet ikke forvaltes av denne advokaten, men av andre advokater i samme firma. Advokaten må altså identifiseres med firmaet. Dette utgangspunktet er i samsvar med IBA-retningslinjene og stemmer med det som synes å være den vanlige oppfatningen i voldgiftslitteraturen. Standpunktet har sammenheng med at firmaets advokater, i hvert fall slik det fremstår utad, inngår i et interessefellesskap. For utenforstående er det dessuten lett å se for seg at det kan forekomme uformell diskusjon og informasjonsutveksling i det kollegiale fellesskapet på tvers av oppdragsansvaret for de enkelte sakene, særlig i mindre firmaer uten klare organisatoriske skiller, jf. HR-2016-681-A avsnitt 19 til 21 med videre henvisninger.
- (57) Det kan være grunnlag for å fravike utgangspunktet om at advokaten identifiseres med firmaet, særlig hvis oppdraget er av mer beskjeden karakter. Dette må bero på en konkret vurdering, der blant annet oppdragets omfang og forretningsmessige betydning sett i forhold til firmaets samlede virksomhet vil være relevant. Hvis det er tilknytningspunkter mellom advokaten og det aktuelle klientforholdet, vil dette måtte tas i betraktning – og kan i så fall lett føre til inhabilitet.

Opplysningspliktens innhold

- (58) Ved voldgift er utgangspunktet at det er partene som oppnevner dommerne, jf. voldgiftsloven § 13 andre ledd. Partene har imidlertid få muligheter til å kartlegge tilknytningsforhold som kan gjøre dommerkandidaten inhabil. Voldgiftsloven § 14 første ledd oppstiller derfor en opplysningsplikt for dommerkandidaten:

«Den som blir kontaktet om mulig oppnevning som voldgiftsdommer, skal uoppfordret opplyse om forhold som kan være egnet til å skape berettiget tvil om

upartiskhet eller uavhengighet. En voldgiftsdommer skal fra oppnevningen og gjennom hele voldgiftsbehandlingen straks gi opplysninger til partene om nye slike forhold.»

- (59) Opplysningsplikten er vid og innebærer at det skal opplyses om «alle forhold som kan tenkes å gi grunnlag for en diskusjon om habiliteten, selv om det er tvilsomt om forholdet fører til inhabilitet», jf. Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 93. Formålet er å få avklart mulige habilitetsproblemstillinger på et tidlig stadium, slik at forsinkelser og eventuell trenering unngås, se blant annet NOU 2001: 33 del II punkt 8.8.4 på side 67. I proposisjonen side 93 heter det videre:

«Voldgiftsdommeren må selv sørge for å informere partene. Det er ikke tilstrekkelig at partene har fått informasjonen fra andre kilder.»

- (60) Voldgiftsdommeren er altså selv ansvarlig for å gi opplysningene. Dette må gjøres på en måte som sikrer notoritet om hvilke opplysninger som er gitt, og som sikrer at alle parter får samme informasjon. Det vil normalt tilsi at opplysningene gis skriftlig.
- (61) Uttalelsen i forarbeidene om at dommerkandidaten skal gi opplysningene til «partene», må etter min mening forstås slik at det siktes til normalsituasjonen der det er partene som oppnevner dommeren. Hvis det er tingretten som står for oppnevningen etter voldgiftsloven § 13 fjerde ledd, slik situasjonen var for Jervell, vil opplysningsplikten etter min mening være overholdt hvis informasjonen gis til tingretten. Det er tingrettens ansvar å forelegge opplysningene for partene for uttalelse før oppnevning skjer. Dette følger av det grunnleggende kravet om kontradiktorisk behandling, jf. tvisteloven § 11-1 tredje ledd, jf. voldgiftsloven § 6 tredje ledd første punktum.
- (62) Det kan være ryddig at voldgiftsdommeren også selv nevner forholdet for partene etter oppnevningen, men jeg kan ikke se at voldgiftsloven § 14 første ledd gir plikt til dette. Det kan riktignok tenkes unntak hvis det er klare holdepunkter for at tingretten ikke har sørget for å bringe opplysningene videre til partene. Denne situasjonen har likhetstrekk med tilfeller der det etter oppnevningen kommer opp nye forhold som dommeren etter § 14 første ledd andre punktum er forpliktet til å opplyse partene om. Jeg går ikke nærmere inn på dette, da det ikke er en aktuell problemstilling i saken her.
- (63) Det forhold at opplysningsplikten er brutt, kan i seg selv bidra til å svekke tilliten til dommeren og kan derfor tas i betraktning i habilitetsvurderingen, jf. NOU 2001: 33, særmerknaden til lovforslaget § 3-3 på side 93, og Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 94. Men det vil nok først og fremst være i grensetilfeller at bruddet kan få selvstendig betydning for utfallet av habilitetsvurderingen. Slik jeg oppfatter det, uttrykkes det samme i IBA-retningslinjene del I punkt 3 bokstav g:

«An arbitrator's failure to disclose certain facts and circumstances that may, in the eyes of the parties, give rise to doubts as to the arbitrator's impartiality or independence, does not necessarily mean that a conflict of interest exists, or that a disqualification should ensue.»

Den konkrete saken

- (64) Wiersholms bistand til Celsa gjaldt et miljørettslig saksforhold. Bakgrunnen var et vedtak fra Miljødirektoratet om forurensning fra Celsas fabrikk. Wiersholm bisto med å klage på vedtaket og følge opp det endelige vedtaket. Oppdraget ble påbegynt i april 2017 og avsluttet i august 2023. Dette dekker fasen med oppnevning av advokat Jervell og voldgiftsbehandling i saken her. Det er opplyst at Wiersholm ikke har hatt andre oppdrag for Celsa enn dette.
- (65) Etter min vurdering gir klientforholdet til Wiersholm ikke berettiget grunn til å reise tvil om Jervells upartiskhet og uavhengighet i voldgiftssaken.
- (66) Oppdraget strakk seg riktig nok over flere år, men jeg legger til grunn at det bare sporadisk ble arbeidet med saken. Samlet er det fakturert 1,9 millioner kroner inkludert merverdiavgift for hele oppdragsperioden på over seks år. Det må regnes som ubetydelig sett i forhold til Wiersholms øvrige virksomhet. Det er opplyst at Wiersholm i 2022 hadde over 240 advokater, inkludert 46 partnere, og en omsetning på over en milliard kroner. Det er også relevant at oppdraget gjaldt bistand på et spesialfelt, og ikke strategisk rådgivning som i større grad kan skape bindinger til klienten og innsikt i dennes situasjon. Oppdragets *karakter og omfang* taler derfor mot inhabilitet. Det dreier seg på ingen måte om et slikt «significant» oppdrag for firmaet som etter IBA-retningslinjene i utgangspunktet vil virke inhabiliserende.
- (67) Også fraværet av *tilknytningspunkter* mellom Jervell og klientforholdet taler mot inhabilitet. Oppdraget for Celsa hadde ingen forbindelse til saksforholdet i voldgiftssaken og ble håndtert av en advokat i en annen avdeling i Wiersholm. Jervell har verken tilknytning til fagområdet eller til den oppdragsansvarlige advokaten utover det kollegiale. Wiersholm er et stort firma der risikoen for uformell informasjonsflyt er liten i et tilfelle som dette, se HR-2016-681-A, som jeg har omtalt tidligere.
- (68) Jervell har et langvarig tilknytningsforhold til Wiersholm. Han er en sentral person i firmaet, der han har vært partner i over 20 år og hatt styreverv. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å veie opp for de momentene som taler mot å identifisere ham med firmaet i relasjon til oppdraget for Celsa. Jeg tilføyer at Jervell i dag er managing partner i Wiersholm, men denne rollen fikk han først etter voldgiftsoppdraget.
- (69) Partene er uenige om Jervell opplyste tingretten om Wiersholms oppdrag for Celsa.
- (70) Det er på det rene at Jervell skriftlig opplyste tingretten om at han vurderte seg «som habil» i voldgiftssaken. Lagmannsretten har etter umiddelbar bevisførsel funnet det «klart» at han ikke opplyste tingretten om Wiersholms oppdrag for Celsa. Høyesterett har fått fremlagt en skriftlig forklaring fra Jervell. Denne gir etter min mening ikke grunnlag for å fravike lagmannsrettens bevisvurdering på dette punkt.
- (71) Det må derfor legges til grunn at Jervell ikke har oppfylt opplysningsplikten etter voldgiftsloven § 14 første ledd. Jeg nevner i den forbindelse at klientforholdet omfattes av den oransje listen i IBA-retningslinjene over forhold som etter en konkret vurdering kan føre til inhabilitet, og som dommerkandidaten derfor har plikt til å opplyse om, jf. retningslinjene del II punkt 3.1.7, jf. del I punkt 3.

- (72) Som nevnt kan brudd på opplysningsplikten ha selvstendig vekt i habilitetsvurderingen. Slik denne saken ligger an, finner jeg ikke at dette kan være utslagsgivende for habilitetsvurderingen.

Konklusjon og sakskostnader

- (73) Min konklusjon er etter dette at advokat Jervell ikke var inhabil til å gjøre tjeneste som voldgiftsdommer. På denne bakgrunn forkastes anken.
- (74) Helgeland Invest og Helgeland Industriutvikling har vunnet saken for Høyesterett og har krav på dekning av nødvendige sakskostnader etter tvisteloven § 20-2 første ledd, jf. § 20-5 første ledd. Det foreligger ikke tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta Øijord & Aanes for kostnadsansvaret etter unntaksbestemmelsen i § 20-2 tredje ledd.
- (75) Advokat Aspaas har på vegne av Helgeland Industriutvikling fremmet krav om dekning av 1 350 925 kroner i sakskostnader. Kravet utgjør i sin helhet salær for til sammen 256,75 timer advokatarbeid til en gjennomsnittlig timesats på 5 262 kroner. I tillegg kommer merverdiavgift med 337 731 kroner, slik at samlet beløp utgjør 1 688 656 kroner. Det fremgår at fire advokater har vært involvert i saksforberedelsen for Høyesterett.
- (76) Hva som er nødvendige kostnader, beror på en helhetsvurdering av hva det er rimelig å pådra i den konkrete saken. I dette ligger en proporsjonalitetsbegrensning, jf. HR-2023-1157-A avsnitt 52. Etter min mening er salærkravet vesentlig for høyt sett i forhold til de spørsmålene saken har reist. Det gjelder også når det tas hensyn til at saken står mellom næringsdrivende. Den muntlige forhandlingen i Høyesterett varte i en og en halv dag. Rettskildesituasjonen i saken er ikke spesielt kompleks, og saken står som nevnt i det vesentlige i samme stilling for Høyesterett som for lagmannsretten. Selv om det er naturlig at saken forberedes grundig for Høyesterett, må det forventes at en god del av arbeidet i tidligere instanser kan gjenbrukes, jf. HR-2023-1157-A avsnitt 53. På denne bakgrunn mener jeg at samlet tidsbruk som kreves erstattet, er utenfor rammen av det som kan anses som nødvendig og rimelig.
- (77) Jeg er kommet til at nødvendige sakskostnader ut fra sakens art og kompleksitet passende kan settes til 1 100 000 kroner inkludert merverdiavgift. Det tilsvarer om lag 170 timer arbeid etter den gjennomsnittlige timesatsen som er oppgitt. Jeg har i vurderingen tatt hensyn til at sakskostnadskravet også omfatter arbeid med enkelte prosessuelle spørsmål under saksforberedelsen for Høyesterett.
- (78) Etter tvisteloven § 20-6 første ledd skal sakskostnadsansvaret for partshjelperen Celsa avgjøres særskilt, jf. § 20-1 tredje ledd. Celsa har samarbeidet nært med Øijord & Aanes om gjennomføringen av saken og har lagt ned sammenfallende påstand. Celsa må derfor etter mitt syn gjøres solidarisk ansvarlig for sakskostnadene, jf. § 20-6 andre ledd. Det er heller ikke for Celsa grunnlag for å gjøre unntak fra kostnadsansvaret.
- (79) Jeg ser ikke grunn til å gjøre endringer i sakskostnadsavgjørelsene for tidligere instanser.

(80) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Øijord & Aanes AS og Celsa Armeringsstål AS – én for begge og begge for én – til Helgeland Industriutvikling AS 1 100 000 – enmillionetthundretusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dommen.

(81) Dommer **Falch:**

Særmerknad

- (82) Jeg er i det vesentlige og resultatet enig med førstvoterende.
- (83) Jeg er imidlertid ikke enig med ham i at den opplysningsplikten voldgiftsdommere er pålagt i voldgiftsloven § 14 første ledd, er oppfylt allerede ved at dommeren gir opplysninger av betydning for egen habilitet til den tingrettsdommeren som oppnevner ham. Voldgiftsdommeren må etter min mening *sørge for at opplysningene kommer frem til partene* i voldgiftssaken, slik det også står skrevet i Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 93, som førstvoterende har sitert fra.
- (84) Formålet med § 14 første ledd er «å bidra til at forhold som kan danne grunnlag for protest [mot en voldgiftsdommer] kommer frem så tidlig som mulig», se Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 53 og 55. Bestemmelsen blir derfor ikke effektiv hvis de aktuelle opplysningene ikke kommer frem til partene, i praksis til deres prosessfullmektiger. Mitt syn er at lovforarbeidene og lovformålet her må være avgjørende, selv om ordlyden i § 14 første ledd første punktum er noe åpen. I praksis betyr dette at dersom voldgiftsdommeren ikke er sikker på at alle partene fikk opplysningene før oppnevning, må han selv gi dem til partene straks etter oppnevning.
- (85) Dette innebærer at Jervell ikke oppfylte opplysningsplikten sin fordi han unnlot å sørge for at partene i voldgiftssaken ble kjent med Wiersholms oppdrag for Celsa. Jeg trenger derfor ikke ta stilling om han ga opplysningen til tingrettsdommeren. Hva gjelder betydningen av dette pliktbruddet for habilitetsvurderingen, er jeg i det vesentlige enig med førstvoterende.
- (86) Dommer **Sæther:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Sivertsen.
- (87) Dommer **Steinsvik:** Likeså.
- (88) Justitiarius **Øie:** Likeså.

(89) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Øijord & Aanes AS og Celsa Armeringsstål AS – én for begge og begge for én – til Helgeland Industriutvikling AS
1 100 000 – enmillionetthundretusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dommen.

Dokumentet er i samsvar med originalen:
Kjetil Aasen